

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Sulosaari, V. & Viitala, A. 2020. Syöpäsairaanhoitajien työ - katsaus nykytilaan ja kehittämistarpeisiin. Syöpäsairaanhoitaja. Vsk. 16, nro 4, 5 - 7.

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

SYÖPÄSAIRAANHOITAJIEN TYÖ

- katsaus nykytilaan ja kehittämistarpeisiin

TAUSTA

Vaikka syöpään sairastuneiden määrä lisääntyy, on myös syövästä selviytyneiden määrä lisääntynyt ja samalla syöpä on kroonistunut (1). Syöpä ymmärretään yhä paremmin monimutkaisena sairautena. Erilaiset täsmä- ja räätelöidyt hoidot kuten immuno-onkologiset hoidot, soluterapia ja uudet sädehoitomuodot ovat tulleet perinteisten hoitojen rinnalle. Hoidot yksilöityvät ja hoitoajat lyhenevät. Samaan aikaan hoito painottuu yhä enemmän avohoitoon. (2,3,4.) Tämä kehitys on tuonut esille yhä selvemmin tarpeen tunnistaa ja tunnustaa syöpäsairaanhoitajien koulutus, erityisosaaminen ja asiantuntijuus moniammatillisessa syöpäpotilaan hoidossa ja syöpään sairastuneiden hoidon kehittämisessä.

Syöpäpotilaan hoito- ja palvelukokonaisuudessa sairaanhoitajat ovat keskeinen ammattiryhmä, joiden roolia pidetään kansainvälisesti keskeisenä hoidon toteutuksessa ja sen vaikuttavuudessa. Sairaanhoitajien (5) ja syöpäsairaanhoitajien työllä on osoitettu merkittäviä yhteyksiä syövän hoidon tuloksiin, hoitojen aikaisiin ongelmiin ja pitkäaikaiselvytymiseen (6,7,8). Äskettäin julkaistussa EU:n European Beating Cancer suunnitelmassa tuodaan esille myös syövän hoidon asiantuntijoiden ja osaamisen varmistaminen syövän hoidon laadun osatekijänä. Syöpäsairaanhoitajan roolissa ja

tehtävänkuvassa on kuitenkin eroja eri maiden välillä (9, 10).

Läheskään kaikissa Euroopan maissa ei ole kuitenkaan saatavilla kansallisesti määriteltyä erikoistumiskoulutusta tai koulutusta, joka perustuisi European Oncology Nursing Societyn (EONS) julkaisemaan koulutuksen viitekehykseen. Vain harvassa maassa koulutus on tutkintoon johtavaa ja nimike rekisteröity (9). EONS käynnisti vuonna 2017 ReCaN (Recognising European Cancer Nursing) – hankkeen, jonka tavoitteena on tuoda esille syöpäsairaanhoitajien työn vaikuttavuus ja erikoistumiskoulutusmahdollisuuksien lisääminen osana syöpäsairaanhoitajien tunnustamista Euroopassa. Vuonna 2020 julkaistiin syöpäsairaanhoitajien työn ja syöpäpotilaan hoitotyön nykytilan kuvaus ja kehittämiskohteet eri maissa Euroopassa (EONS Cancer Nursing Index 2020®).

EONS CANCER NURSING INDEX 2020® TUKENA KEHITTÄMISKOHTEIDEN TUNNISTAMISESSA

EONS:in ReCaN –projekti toi esille merkittäviä eroja syöpäsairaanhoitajien työssä, koulutuksessa ja syöpäpotilaiden hoitotyössä kaikkialla Euroopassa (9,10). Cancer Nursing Index (2020) (<https://cancer-nurse.eu/eons-cancer-nursing-index-2020/>) laadittiin EONS:in syöpäsairaanhoitajien etuja ajavan

työryhmän (Advocacy Working Group) toimesta. Indeksien tarkoituksena on havainnollistaa syöpäsairaanhoitajan työn ja ammatillisen roolin kehitystä ja nykyistä asemaa Euroopassa. Indeksien taustatietona on käytetty EONS:in tekemän potilas – ja työturvallisuustutkimuksen tuloksia (38 maata, noin 500 vastausta), kokeneiden syöpäpotilaan hoitotyön asiantuntijoiden haastatteluja (38) ja lisäksi OECD:n ja Eurostatin työvoimatilastoja (ec.europa.eu/Eurostat ja OECD).

Indeksissä on käytetty pisteytystä 0-100:an ja se kaikkiaan sisältää 22 eri kohtaa, jotka kattavat seuraavat osa-alueet: koulutus ja urakehitys, potilas- ja työturvallisuus, syöpäsairaanhoitajien tunnustaminen, työolot ja työn vaikutukset, sekä työvoiman lukumäärä. Pisteytysjärjestelmä kuvastaa kehitystasoa eri osa-alueilla. Jos samasta maasta oli useita vastauksia, käytettiin vastausta, joka ilmoitettiin useimmiten. Indeksia ei ole tarkoitus käyttää maiden paremmuusjärjestykseen luokitteluun, vaan havainnollistaa syöpäsairaanhoitajan työtä ja syöpäpotilaan hoitotyötä kehittämisen tarpeessa olevien alueiden tunnustamiseksi maakohtaisesti ja laajemmin Euroopassa. Indeksia voidaan käyttää myös syöpäpotilaan hoitotyön tutkimukseen, nykytilan arviointiin ja seurantaan Euroopassa yleisesti. Indeksien perusteella Euroopassa pisimmällä ovat Irlanti, Englanti, Hollanti, Belgia, Itävalta ja Ruotsi (Kuva 1).

**EONS Cancer Nursing Index 2020
Overall Scoring**

Scoring System:

Color	Label
Dark Green	71-100
Medium Green	49-70
Light Green	36-48
White	0-35

#ECND20Go4EQUALITY

All rights reserved from
EONS Advocacy Working Group © 2020
Find out more: www.cancernurse.eu

Created with mapchart.net ©

Kuva 1.

**P9ZU TYÖN NYKYTILANNE
JA KEHITTÄMINEN
SUOMESSA**

EONS Cancer Nursing Index 2020® pisteytyksessä Suomi sai kokonaispistemääräksi 70/100. Pisteet ovat suhteellisen korkeat. Samalla tasolla Suomen kanssa pisteissä olivat Saksa (kokonaispisteet 72), Iso-Britannia ja Itävalta (molempien kokonaispisteet 71). Muihin Skandinavian maihin verrattuna Suomi sai korkeammat pisteet kuin Islanti (kokonaispisteet 61), samat kokonaispisteet kuin Tanska ja hieman alhaisemmat kuin Norja (kokonaispisteet 73) ja Ruotsi (kokonaispisteet 76). Vain viisi maata pisteytettiin Suomea korkeammalle tasolla potilas- ja työturvallisuuden osa-alueella. Suomi sai myös eniten pisteitä työvoimatilastoissa.

Niin hyvää ei olekaan, etteikö aina olisi parannettavaa, matkaa on

tämän mittarin mukaan vielä hui-
pulle pyrittäessä. Suomi voisi paran-
taa pistemääriä seuraavassa luokit-
telussa vuonna 2022, jos levinnyttä
syöpää hoitavien syöpäsairaanhoi-
tajien rooli olisi hoitotyössä näky-
vämpi ja hoitajajohtoiset sekä -vetoiset
syöpäpotilaan hoitotyön mallit
olisi implementoitu paremmin käy-
täntöön (esimerkiksi syöpäsairaan-
hoitajavastaanotto toiminnan lisää-
minen ja näkyväksi tekeminen),
syöpäsairaanhoitajien erikoistumis-
koulutus tunnustettaisiin kansalli-
sella tasolla ja syöpäsairaanhoitaja
olisi nimikkeenä olemassa virallises-
ti. Suomeen tarvittaisiin myös syöpä-
potilaan hoitotyön professuuri
johtamaan alan tutkimusta.

Turvallisuuteen liittyviä alueita,
joita voidaan parantaa, ovat työpe-
räisen altistumisen systemaattisten
testausten suorittaminen. Parannet-
tavaa on lisäksi siinä, että työpaikoil-

la pitäisi olla enemmän avoimuus-
den ja puhumisen kulttuuria sekä
yhteen hiileen puhaltamisen mei-
ninkiä. Syöpäkeskuksissa ja syöväen
hoitoon erikoistuneissa yksiköis-
sä tulisi olla työlleen omistautunut
hoitotyön johto, joka olisi edustet-
tuna vahvasti koko toimintayksikön
johdossa. Lisäksi mikäli Suomen
sosiaali- ja terveysministeriö tukisi
EONS syöpäpotilaan hoitotyön kou-
lutuksen viitekehystä erikoistumis-
koulutuksen viitekehyyksenä, lisäisi
sekin pisteitämme. Paraikaa on me-
neillään hoitotyön jaoston työ tule-
vaisuuden erikoistumiskoulutusten
linjaamiseksi sosiaali- ja terveysmi-
nisteriössä, ja mukana on syöpäsai-
raanhoitajataustainen henkilö. Se,
onko ministeriöllä mahdollisuutta
virallisesti tunnustaa EONS koulu-
tuksen viitekehys ja miten, on toki
toinen juttu.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Eri maat ovat eri vaiheissa Euroopassa syöpäsairaanhoitajien työn ja syöpäpotilaan hoitotyön kehittämisessä. Kansainvälisessä vertailussa Suomi pärjää hyvin, mutta syöpäpotilaan hoitotyön erikoistumiskoulutus ja syöpäsairaanhoitaja nimikkeenä tulisi tunnustaa. Hoitajavastaanottoa ja muita hoitajajohtoisia ja -vetoisia toimintamalleja tulee entisestään kehittää. Niihin panostaminen pitkällä tähtäimellä ei vain vie vaan ennen kaikkea myös säästää resursseja, vaikka vastuun lisääntyessä on myös mahdollistettava asianmukainen palkkakehitys. Levinnyttä syöpää sairastavien potilaiden hoitotyössä sairaanhoitajien roolia tulisi kehittää ja tehdä hoitotyön merkitys näkyvämmäksi. ■

Virpi Sulosaari

TtT, sh, yliopettaja,
Turun ammattikorkeakoulu

Anu Viitala

väitöskirjatutkija,
Tampereen yliopisto

LÄHTEET

- Ferlay J, Colombet M, Soerjomataram I, Dyba T, Randi G, Bettio M, Gavin A, Visser O, Bray F. 2018. Cancer incidence and mortality patterns in Europe: Estimates for 40 countries and 25 major cancers in 2018. *Eur J Cancer*. 103:356-387. doi: 10.1016/j.ejca.2018.07.005.
- European Commission 2020. Europe's Beating Cancer Plan Viitattu 11.11.2020 <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12154-Europe-s-Beating-Cancer-Plan>
- Sulosaari V, Heikkilä H, Kuusisto H, Leino-Kilpi H, Rautava P, Reikonen M, Seppänen L, Siekkinen M, Stolt M, Valtanen E & Walta L. 2020. Moniammatillinen yhteistyö ja ammatillinen voimaantuminen syöpäkeskuksessa - VETÄVÄ-hankkeen loppuraportti. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 267. Viitattu 11.11.2020 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167644.pdf>
- World Health Organization WHO 2020. Cancer. Viitattu 11.11.2020 https://www.who.int/health-topics/cancer#tab=tab_1
- Aiken LH, Sloane DM, Bruyneel L, Van den Heede K, Griffiths P, Busse R, Diomidous M, Kinnunen J, Kózka M, Lesaffre E, McHugh MD, Moreno-Casbas MT, Rafferty AM, Schwendimann R, Scott PA, Tishelman C, van Aelterberg T, Sermeus W; RN4CAST consortium. 2014. Nurse staffing and education and hospital mortality in nine European countries: a retrospective observational study. *Lancet*. 24;383(9931):1824-30. doi: 10.1016/S0140-6736(13)62631-8.
- Campbell P, Torrens C, Kelly D, Charalambous A, Domenech-Climent N, Nohavova I, Östlund U, Patiraki E, Salisbury D, Sharp L & Wiseman T. 2017. Recognising European Cancer Nursing: Protocol for a systematic review and meta-analysis of the evidence of effectiveness and value of cancer nursing. *J Adv Nurs*. 73(12):3144-3153. doi: 10.1111/jan.13392.
- Charalambous ym. 2018. A scoping review of trials of interventions led or delivered by cancer nurses. *Int J Nurs Stud*. 86:36-43. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2018.05.014.
- Tuominen L, Stolt M, Meretoja R, Leino-Kilpi H 2019. Effectiveness of nursing interventions among patients with cancer: An overview of systematic reviews. *J Clin Nurs*. 28(13-14):2401-2419. doi: 10.1111/jocn.14762.
- Kelly D, Lankshear A, Wiseman T, Jahn P, Mall-Roosmäe H, Rannus K, Oldenmenger W & Sharp L. 2020. The experiences of cancer nurses working in four European countries: A qualitative study. *Eur J Oncol Nurs*. 2020 Oct 14;49:101844. doi: 10.1016/j.ejon.2020.101844.
- Sharp L, Rannus K, Olofsson A, Kelly D, Oldenmenger WH; EONS RECaN group. 2019. Patient safety culture among European cancer nurses-An exploratory, cross-sectional survey comparing data from Estonia, Germany, Netherlands, and United Kingdom. *J Adv Nurs*. 75(12):3535-3543. doi:10.1111/jan.14177

